

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ФТОРИСТОГО АМОНІЮ І СУЛЬФОСАЛЦИЛОВОЇ КИСЛОТИ ДЛЯ ПІННОГО РОЗРИВУ ЩІЛЬНИХ ТЕРИГЕННИХ КОЛЕКТОРІВ

В межах України наявні ресурси неконвекційного газу до яких відноситься і центрально-басейновий газ ДДз. За попередніми підрахунками кількість такого газу може становити близько 9,7 трлн м³ [1]. Він залягає у щільних низькопроникних теригенних колекторах зануреної приосьової зони в умовах високих тисків та температур, а флюїдотривом виступає дія капілярних сил пов'язаних із зонами АВТ [2]. Відповідно такі поклади неможливо розробляти звичними способами і тому необхідне залучення методів інтенсифікації.

На сьогодні серед методів покращення вилучення ВВ великої популярності набув ГРП [3]. В ефективності гідравлічного розущільнення гірських порід важливу роль відіграє рідина розриву [4]. Серед різноманітних за складом рідин розриву, особливої уваги заслуговують розчини з кислотами у складі. Наявність кислоти забезпечує формування каналів переміщення газу не лише механічним способом, а й шляхом розчинення нестійких до кислот мінералів у складі гірських порід.

У цій роботі виконано дослідження із розчинення щільного теригенного пісковика розчином сульфосалцилової кислоти (C₇H₆O₆S) та фтористого амонію (NH₄(HF₂)). Для експерименту взято типовий для зануреної приосьової зони ДДз щільний пісковик палеозойського комплексу. Його склад представлений до 65 % кварцом, 35 % складають переважно тонкозернистий польовий шпат і слюди зцементовані глинистим цементом із невеликою кількістю (до 0,1 %) карбонатів. Структура тонко-дрібнозерниста, що певною мірою обумовлює щільність і незначну пористість (до 8,9 %) зразка.

Зразки оброблялись розчином із C₇H₆O₆S+ NH₄(HF₂) різної концентрації при t 80 -90°. Після обробки визначався відсоток розчинення зразка. Для досліду використовувались суміші із 10, 15 та 20 % сульфосалцилової кислоти і фтористого амонію у різних пропорціях та дистильованої води. Результати наведено на графіку (рис. 1).

Згідно з графіком, найвищий показник розчинності зразка щільного пісковика, що сягає 27,86 %, досягнуто при використанні розчину із 10 % C₇H₆O₆S та 15 % NH₄(HF₂) у складі.

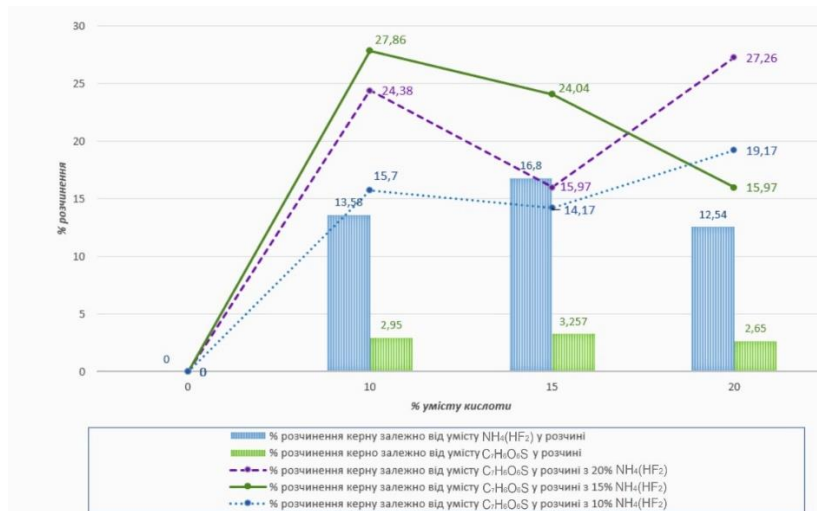

Рис. 1. Відсоток розчинення зразків керну залежно від умісту кислот у складі

На гістограмі (рис. 1) показано відсоток розчинення зразків цього ж керну 10, 15 та 20 % самостійними розчинами $C_7H_6O_6S$ та $NH_4(HF_2)$. Використання цих кислот із метою збільшення пустотного простору щільного теригенного пісковика дає значно гірші результати. Найвище значення розчинення спостерігається для 15 %-го розчину $NH_4(HF_2)$, що сягає 16,8 %. Розчин сульфосаліцилової кислоти не проявив себе як діючий розчинник. Але при додаванні до неї фтористого амонію ефективність кислот помітно зростає. При поєднанні 10 % $C_7H_6O_6S$ та 15 % $NH_4(HF_2)$ значення розчиненого зразка збільшилось у 9 разів порівняно з 10 %-м р-м. сульфосаліцилової кислоти та майже в 1,5 рази для 15 %-го розчину фтористого амонію.

Ці кислоти сумісні з піною, а отже їх можна вводити у склад пінних систем розриву з метою розуцільнення низькопроникних теригенних колекторів, які мають характеристики аналогічні до використаного зразка керну.

Література

1. Лукін О. Ю. Вуглеводневий потенціал надр України та основні напрями його освоєння. Вісник НАН України. 2008. № 4. С. 56-67.
3. Кришталь А. І. Методологія визначення критеріїв прогнозування та комплексної оцінки вуглеводневих покладів різних типів. Геоінформатика. 2015. № 2(54). С. 20-26.
3. Білецький В. С., Гайко Г. І., Орловський В. М. Історія та перспективи нафтогазовидобування. Львів: Новий Світ, 2000», 2019. 302 с.
4. Стойко А. І., Карпенко І. О., Кузмірчук П. Використання водних ресурсів під час проведення гідравлічного розриву пласта. Розвідка та розробка нафтових і газових родовищ. 2015. № 3(56). С. 127-133.